

A háztartások anyagi környezetét és életkörülményeit befolyásoló döntések

A tartalomról

- 1 Főbb eredmények
- 1 Egyéni döntés a pénzügyekről
- 3 Döntések párkapcsolatokban

A háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) 2010. évi kiegészítő felvétele a személyek és háztartások gazdálkodási és pénzügyi döntéseit, a döntések háztartáson belüli szerkezetét mérte fel.

Főbb eredmények

Magyarországon tízből hét ember minden jövedelmét a háztartás közös gazdálkodása során használja fel, nem különít el magának saját felhasználásra kisebb hányadot sem, aminek elsődleges oka az anyagi lehetőségek szűkössége. Csak minden tizedik ember tartja meg jövedelmének legalább a felét. A magasabb keresetűek nagyobb arányban tarthatják meg jövedelmek egy részét, mivel a relatív magasabb jövedelmet arányaiban kisebb mértékben terhelik meg a rendszeres (lakásfenntartás, hiteltörlesztés, ételmezés stb.) kiadások. Azonban nem csak a jövedelem nagyságtól, hanem attól is erősen függ az elkülönített összeg nagysága és aránya, hogy kivel, kikkel él együtt a vizsgált személy, és kapcsolatuk mennyire szoros. **A lazább együttélési formák növelik a külön gazdálkodás esélyét, míg a szilárdabb alapnak tekintett házasság sokkal inkább a közös gazdálkodás irányába hat.**

A háztartás közös kiadásainak fedezéseire szolgáló bankszámlához általában nemüktől függetlenül hozzáférnek a háztartás kereső tagjai.

A hobbival, szórakozással kapcsolatos kiadások vonatkozásában a kérdezettek háromnegyede szabadon dönthet, de minden tizedik embernek erre saját bevallása szerint csak alig van lehetősége.

A párkapcsolatban élők a mindennapokat érintő kérdésekben jellemzően közösen döntenek, amit az ügy fontossága befolyásol. **Minél nagyobb horderejű az adott kérdés, amiben állást kellett foglalni, annál nagyobb a valószínűsége a közösen meghozott, konszenzusos döntésnek.** A közös döntés lehetőségét azonban nemcsak az ügy súlya, hanem az egymással élők kapcsolatának jellege is befolyásolja. **Minél szilárdabb az együttélés formája, annál magasabb a közös döntés aránya,** ennek megfelelően **a házastársak hozzák meg a legtöbb közös döntést** a többi kapcsolati formával szemben.

A párok válaszai az esetek túlnyomó részében konzisztensek voltak, a komolyabb, anyagi jellegű kérdéseknél az eltérések minimálisak. Ez azt jelenti, hogy **mind a férfiak, mind pedig a nők kapcsolataikban reálisan értékelik, mérik fel döntési potenciáljukat.**

Egyéni döntés a pénzügyekről

Nem különített el **jövedelmet saját (egyéni) felhasználásra** a személyek több mint 70%-a, emellett a vizsgált személyek mindössze tizede gazdálkodott önállóan jövedelme nagyobb hányadával. A jöve-

delem feletti szabad rendelkezés mértéke a jövedelem növekedésével nő, emellett életkor-specifikus is. Az életkor előrehaladtával a személyek mindinkább a közös gazdálkodást részesítik előnyben az egyénivel szemben; míg a fiatal felnőtteknek – vagyis a 18–24 évesek – alig több mint harmada, addig a 65 évesek és az annál idősebbeknek már négyötöde közösen kezelte minden jövedelmét. Nemek szerint vizsgálva megállapítható, hogy az önálló pénzkézelés inkább a férfiakra jellemző.

1. tábla

A személyes célra elkülönített jövedelem (fizetés, nyugdíj stb.) mértéke korcsoport és nemek szerint, 2010

(%)

Megnevezés	Teljes jövedelmét megtartja	Jövedelmének bizonyos részét tartja csak meg, és ez annak:			Semmit sem tart meg a jövedelméből	Összesen
		több mint a fele	körülbelül a fele	kevesebb mint a fele		
Korcsoportok szerint						
16–17 éves	23,1	2,1	5,3	15,8	53,7	100,0
18–24 éves	23,0	14,2	9,6	17,2	36,0	100,0
25–49 éves	4,5	6,4	4,2	15,1	69,8	100,0
50–64 éves	2,9	2,3	2,9	13,6	78,3	100,0
65 éves és idősebb	2,7	3,5	4,1	10,8	79,0	100,0
Összesen	5,1	5,2	4,2	14,1	71,4	100,0
Nemek szerint						
Férfi	5,2	5,8	4,4	15,5	69,0	100
Nő	5,0	4,6	4,0	12,7	73,6	100

Egy család minél több gyermeket nevel, annál inkább csökken a keresők által megtartott jövedelemhányad, mivel a háztartásban az alapvető szükségletek kielégítése erősen terheli a családfenntartók jövedelmét. A gyermekes háztartások közül az egyszülős háztartásoknál fordul elő a legnagyobb arányban a jövedelemmel való szabad gazdálkodás, azonban ez nem kedvező helyzetekre utal, hanem arra, e családoknál a döntés ténylegesen egyszereplős.

A párkapcsolatban élők személyes célra megtartott jövedelmének nagyságát elsősorban a kapcsolat formája határozza meg, az élettársi kapcsolatban élőkénél erősen érvényesül az együtt töltött évek hatása, azaz minél hosszabb ideje él együtt a pár, annál valószínűbb, hogy teljes mértékben közösen gazdálkodik, a házaspárokra ez alapvetően jellemző.

2. tábla

A személyes célra elkülönített jövedelem (munkabér, nyugdíj stb.) mértéke az egy főre jutó nettó jövedelmi decilisek szerint, 2010

(%)

Jövedelmi ötödök	Az egy főre jutó jövedelmi ötödök értékhatárai (Ft/év)*	Teljes jövedelmét megtartja	Jövedelmének bizonyos részét tartja csak meg, és ez annak:			Semmit sem tart meg a jövedelméből	Összesen
			több mint a fele	körülbelül a fele	kevesebb mint a fele		
1.	-514 500	3,6	1,8	2,5	11,3	80,8	100,0
2.	514 501–702 090	5,9	4,9	3,3	9,5	76,3	100,0
3.	702 091–879 606	4,5	3,9	4,5	13,0	74,1	100,0
4.	879 607–1 137 104	5,0	5,7	4,7	16,6	68,0	100,0
5.	1 137 105–	6,2	8,8	5,3	18,7	61,0	100,0
Összesen		5,1	5,2	4,2	14,1	71,4	100,0

* Jövedelmi referenciaidőszak: 2009

3. tábla

A személyes célra elkülönített jövedelem (munkabér, nyugdíj stb.) mértéke a párkapcsolat típusa és hossza szerint, 2010

(%)

Kapcsolat hossza, év	Teljes jövedelmét megtartja	Bizonyos részt tart meg	Semmit sem tart meg	Összesen
Házasság				
-10	1,8	18,2	80,0	100,0
11–20	0,8	12,9	86,3	100,0
21–30	0,9	15,5	83,6	100,0
31–	1,1	12,1	86,8	100,0
Összesen	1,1	14,1	84,8	100,0
Párkapcsolat				
-10	2,2	29,1	68,7	100,0
11–20	1,4	15,3	83,3	100,0
21–30	3,9	9,6	86,5	100,0
31–	0	14,4	85,6	100,0
Összesen	2,0	24,9	73,1	100,0

A megkérdezettek háromnegyede **hozzáfér ahhoz a bankszámlához, amelyről a háztartás közös pénzügyeit intézik**, a nők majdnem minden életkori csoportban előnyt élveztek. Ennek az a magyarázata, hogy a napi gazdálkodást, a mindennapi bevásárlást, továbbá a gyermekekkel és a lakással kapcsolatos rendszeres kiadások rendezését többnyire a nők intézik.

4. tábla

A háztartás közös bankszámlájához való hozzáférés megoszlása korcsoportok és nemek szerint, 2010

(%)

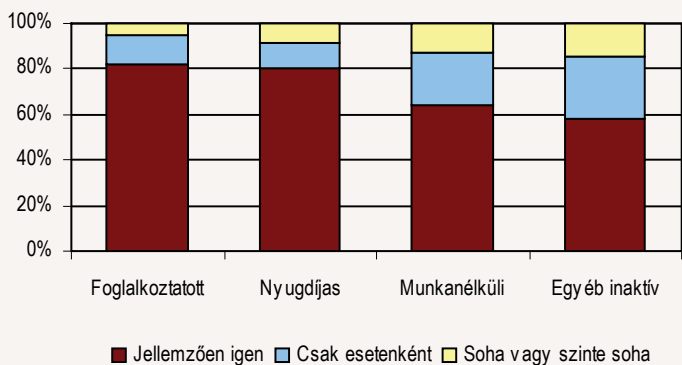
Nem	Hozzáfér	Nem fér hozzá	Összesen
16–17 éves			
Férfi	6,5	93,6	100,0
Nő	14,9	85,1	100,0
Együtt	10,9	89,1	100,0
18–24 éves			
Férfi	26,2	73,7	100,0
Nő	35,8	64,2	100,0
Együtt	30,9	69,0	100,0
25–49 éves			
Férfi	79,0	21,0	100,0
Nő	86,8	13,1	100,0
Együtt	82,9	17,1	100,0
50–65 éves			
Férfi	88,2	11,8	100,0
Nő	88,6	11,4	100,0
Együtt	88,4	11,6	100,0
65 éves és idősebb			
Férfi	84	16,1	100,0
Nő	69,0	31,0	100,0
Együtt	75,6	24,4	100,0
Összesen			
Férfi	72,5	27,5	100,0
Nő	75,8	24,2	100,0
Együtt	74,3	25,7	100,0

A nemek közt tapasztalt eltérés az idősebb generációknál már kiegyenlítődik, a 65 év feletti korosztálynál pedig már a férfiak javára billen. Ez két dologgal magyarázható. Az egyik az, hogy a férfinak, mint családfőnek a tradicionális szerepe még mindig erős az idősebbek körében, továbbá az életkor előrehaladtával kevéssé jellemzőek azok a gyermekekhez, fogyasztási cikkekhez kapcsolódó mindennapi kiadások, amelyekről fiatalabb korban elsősorban a nők döntenek.

Megkérdeztük a háztartásokat, hogy egyes tagjai megengedhetik-e maguknak azt, hogy olyan szükségletekről, mint a **szórakozás, a hobbi, az öltözködés stb. önállóan dönthessenek**. Erre a megkérdezettek háromnegyede igennel válaszolt, kevesebb mint tizedüknek viszont alig volt ilyesmire lehetősége. Az átlagosnál jóval nagyobb mértékben a gyeseen, gyeden lévők, tanulók és egyéb eltartottak, továbbá a munkanélküliek mondták azt, hogy nem, vagy szinte soha sem dönthettek önállóan a szórakozással, hobbival kapcsolatos kiadásokról. A döntés lehetősége tehát szoros összefüggésben áll a rendelkezésre álló jövedelem nagyságával, illetve annak teljes hiányával.

1. ábra

Személyes rendelkezés lehetősége hobbival, szórakozással kapcsolatos kiadásokról a személyek aktivitása szerint, 2010

A gyermeket nevelők több mint négyötöde **dönthet önállóan a gyermekével kapcsolatos napi kiadásokról**, 12%-uknál ez csak esetenként fordult elő, 5%-uknak pedig egyáltalán nem adott ez a lehetőség. Ennél jelentősebb eltérés egyedül a rendezetlen párkapcsolatban élő személyeknél (jogilag házas, de már új párkapcsolatban élőknel) fordul elő, ahol 37% azok aránya, akik nem dönthetnek önállóan a gyermekükkel kapcsolatos napi kiadásokról. Ez elsősorban a korábbi házastársal kapcsolatos anyagi függőségre utal, másrészt rávilágít arra is, hogy a csonka családokban nevelkedő gyerekek kiadásairól már szinte kizárólag a nevelő szülő gondoskodik és dönt.

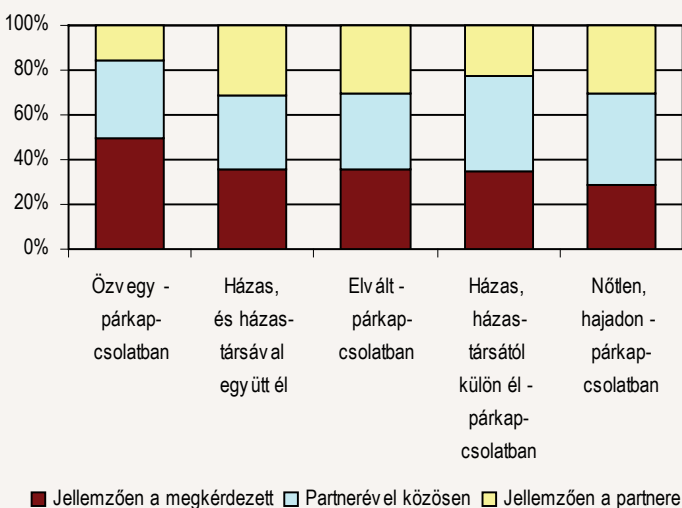
Döntések párkapcsolatokban

Az előzőekben tárgyalt döntési lehetőségeken túl a felvétel arra is választ keresett, hogy a **párkapcsolatban élők körében** ténylegesen ki hozza meg a háztartást érintő egyes kérdésekben a döntéseket. A kérdések a napi bevásárlásra, a gyermeknevelés költségeire, a tartós fogyasztási cikkek vásárlására, a pénzkölcsön felvételére, a megtakarításra, illetve az általánosan fontosabbnak tekinthető ügyekre vonatkoztak. A fontosabb ügyek közé az életvitellel kapcsolatos döntések, így pl. a házasságkötés, a költözés, a munkavállalás, a gyermekvállalás és hasonló kérdések tartoztak, vagyis a közvetlen anyagi ráfordítást nem igénylő döntések.

A napi bevásárlással kapcsolatos döntéseket jellemzően a nők hozzák meg. A párkapcsolatban, de nem házasságban élők körében magasabb szintet ér el a közös döntést hozók aránya, a kötöttebb kapcsolati formákban élő nők viszont már többnyire átvállalták ezt a feladatot a férjaktól.

2. ábra

A napi bevásárlással kapcsolatos döntések megoszlása a párkapcsolat formája szerint, 2010

A komolyabb anyagi ráfordítást igénylő kiadásokkal kapcsolatban, elmondható, hogy **közösen döntöttek a párok**, és az egyértelmű fontossági sorrend is megállapítható. A konszenzus kölcsönfelvételénél, illetve a megtakarítások felhasználásával kapcsolatban volt a legmagasabb.

A gyermekekkel kapcsolatos nagyobb összegű kiadásokról (például bútor, számítógép, külföldi nyelvtanfolyam stb.) a párok több mint négyötöde együtt döntött, egyszemélyes döntést inkább a nők hoznak, mellyel a férfi is egyetért.

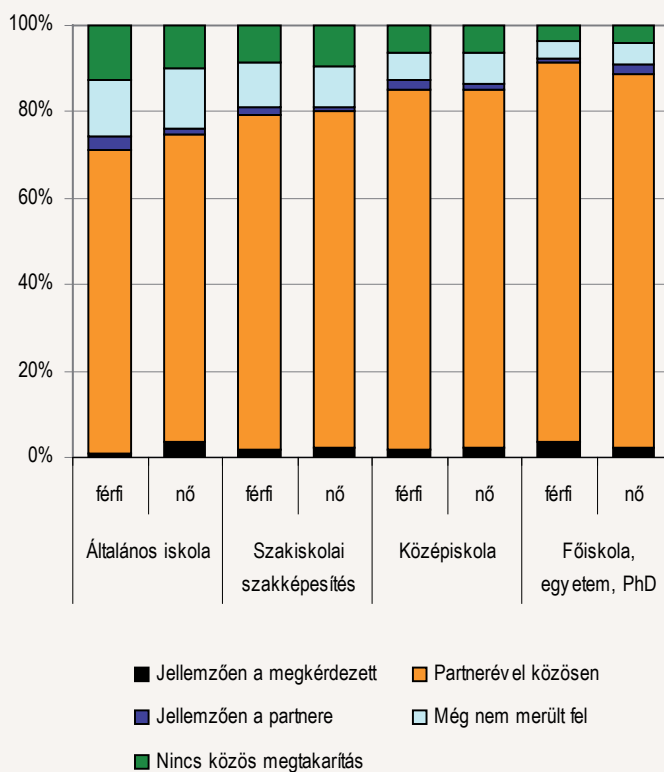
A nagyobb értékű fogyasztási cikkek vásárlását túlnyomórészt (90% felett) **közösen** intézik a párok, az életkor növekedésével a közös döntések aránya némileg csökken (86,4%-ra). A fiatalabbknál a férfiak döntése volt erőteljesebb, az 50 év feletti csoportokban viszont már a női döntés vált hangsúlyosabbá.

A pénzkölcsön felvételével kapcsolatos döntést az érintettek 95%-a **közösen** hozza meg, az arány az életkor emelkedésével valamelyest csökken. Az összes megkérdezett 17%-a nem rendelkezik partnerével közös megtakarítással, azok viszont, akik igen, a döntést együtt hozzák meg.

A megtakarítási döntést illetően kismértékű különbség mutatkozik ugyanakkor iskolai végzettség mentén, a közös döntések aránya ez esetben a magasabb végzettségek esetén magasabb (95%).

3. ábra

A megtakarítások felhasználásával kapcsolatos döntések megoszlása iskolai végzettség és nemek szerint, 2010

Párkapcsolati dinamika

Ha azt vizsgáljuk, hogy a **párkapcsolatban élők választai** mennyire állnak szinkronban egymással, azt tapasztaljuk, hogy az esetek túlnyomó részében a válaszok konzisztensek, tehát a pár mindkét tagja ugyanazt a személyt jelölte meg döntéshozóként. Inkonzisztencia csak elenyésző számban fordult elő, aránya a döntések fontosságával párhuzamosan, fokozatosan csökkent: míg a napi bevásárlásokról eltérő válasz 7,6%-nál fordult elő, addig a megtakarítások felhasználásánál mindössze 2,3%-ot ért el.

5. tábla
Párkapcsolaton belüli döntések az egyes kérdésekben, 2010

(%)

Ki dönt jellemzően a háztartás...	Férfi	Nő	Közösen	A pár tagjai			Összesen
	dönt(enek)			más véleményen vannak	közül egyikük sem dönt	egy-maguk döntenek	
...napi bevásárlásairól?	4,9	55,9	31,5	3,7	0,5	3,4	100,0
...16 éven aluli gyermekével/gyermekével kapcsolatos nagyobb kiadásokról?	1,6	14,8	80,4	1,2	0,9	1,0	100,0
...nagyobb értékű tartós fogyasztási cikk, illetve bútor vásárlásáról?	1,6	3,3	92,8	1,7	0,1	0,5	100,0
...pénzkölcsön felvételéről?	1,9	1,7	93,6	1,8	0,2	0,7	100,0
...megtakarításainak felhasználásáról?	1,4	2,1	94,2	1,6	0,1	0,6	100,0
...fontosabb ügyeiről általában?	1,7	2,5	92,1	1,2	0,1	2,5	100,0

A nem anyagi jellegű ügyek – mint például a házasságkötés, a gyermekvállalás, a munkavállalás, a lakóhely megválasztása stb. – némileg kisebb százalékban mutatnak közös választást, mint az anyagi ügyek (kölcsönfelvétel, megtakarítások felhasználása).

További információk, adatok (linkek)

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

Beatrix.Menczo@ksh.hu

Telefon: (+36-1)345-6165

Akos.Horvath@ksh.hu

Telefon: (+36-1)345-6167

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu